

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری

عنوان

اهمیت مفاهیم سود در پیش بینی قدرت سود آوری

استاد مشاور:

دکتر رضا شباهنگ

استاد راهنما:

دکتر علی جهانخانی

نگارش:

محمد حسین ستایش

فهرست مطالب

" فهرست مطالب "

صفحه	عنوان
فصل اول : کلیات	
۱	مقدمه
۲	موضوع تحقیق
۳	اهمیت موضوع
۳	فرضیه تحقیق
۴	دامنه تحقیق
۴	محدودیت‌های تحقیق
۵	روش تحقیق
فصل دوم : بررسی ادبیات تحقیق	
۷	تئوری سود
۷	سود خالص
۸	پیش بینی سود
۹	سابقه تحقیق
فصل سوم : مبانی نظری تحقیق	
۱۷	مفاهیم سود
۱۷	مفاهیم سود در سطح ساختاری
۱۸	سود حسابداری
۲۴	مفاهیم تفسیری سود
۲۴	سود در برابر سرمایه

صفحه	عنوان
۲۸	سود اقتصادی
۳۶	سود بعنوان معیار کارآئی
۳۶	مفاهیم رفتاری سود
۳۷	سود بعنوان ابزار پیش بینی
۳۹	سود بعنوان ابزار تصمیم گیری مدیریت
۴۰	نظریه تخمین
۴۰	شیوه هایی با گرایش استفاده کننده
۴۲	نظریه عملکرد جاری
۴۵	نظریه شمول کلی
۵۳	سود مستمر و غیر مستمر / عملیاتی و غیر عملیاتی
۵۴	تعدیلات دوره های قبل
۵۶	اقدام غیر مترقبه
۵۷	تئوری سود بر اساس ارزش افزوده
۵۸	سود ویژه واحد اقتصادی
۵۸	سود ویژه برای سرمایه گذاران
۶۰	سود ویژه برای سهامداران
۶۱	سود ویژه برای دارندگان حق مالکیت
۶۲	بررسی مفاهیم سود
۶۵	تعریف سود
۶۶	درآمد
۶۸	تحقق درآمد

صفحه	عنوان
۷۴	هزینه
۸۰	شکل و محتوای صورت حساب سود و (زیان)
فصل چهارم : متدولوژی تحقیق	
۸۷	جامعه آماری و قلمرو زمانی تحقیق
۹۲	فرضیه تحقیق
۹۳	روش اجرای تحقیق
۹۳	روشهای آماری
۹۵	رگرسیون
۹۶	روش حداقل مربعات
۱۰۵	ضریب همبستگی
۱۱۰	ضریب تعیین
۱۱۴	فاصله اطمینان
۱۱۴	آزمون فرضیه
فصل پنجم : نتایج و پیشنهادات	
۱۲۵	نتایج
۱۲۷	پیشنهادات
۱۳۰	ضمائم
۱۶۰	فهرست منابع و مآخذ

چکیده پایان نامه:

- پژوهش حاضر «اهمیت مفاهیم سود در پیش بینی قدرت سود آوری» را مورد بررسی و تفحص قرار داده است.
- بدیهی است سرمایهگذاران (خریداران سهام) در خصوص خرید سهام، قدرت سود آوری آتی شرکتهای مختلف را پیش بینی کرده و بر اساس نتایج بعمل آمده، تصمیمات مقتضی را اتخاذ می نمایند و آنچه مسلم است اینکه پیش بینی مزبور با استناد به یکی از مفاهیم متعدد سود توسط سرمایهگذاران امکانپذیر می باشد.
- سود دارای مفاهیم متعددی از قبیل سود حسابداری، سود عملیاتی، سود اقتصادی و ... می باشد که در این تحقیق، در پی آنیم که کدامیک از مفاهیم سود، در پیش بینی قدرت سود آوری آتی، مورد استفاده سرمایهگذاران قرار می گیرد.
- قلمرو زمانی تحقیق با توجه به افزایش حجم مبادلات بازار بورس اوراق بهادار تهران و همچنین تقارن آن با دوران تعدیل اقتصادی، مربوط به کلید شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران از سالهای ۱۳۶۷ لغایت ۱۳۷۲ می باشد که با گردآوری صورتحساب سود و زیان ۱۰۵ شرکت برای مدت شش سال، مرحله تجزیه و تحلیل آماری و آزمون فرضیه ها، با استفاده از روشهای آماری موردنظر، برای ۶۳۰ نمونه ($105 \times 6 = 630$) موجود در جامعه آماری، انجام پذیرفته است.
- در این تحقیق، فرضیه اهم تحت عنوان «پیش بینی قدرت سود آوری توسط سهامداران بر مبنای سود عملیاتی استوار نیست» انتخاب شده، که جهت دستیابی به اثبات یا رد فرضیه اصلی، اقدام به طرح دو فرضیه فرعی گردیده است.
- خلاصه اینکه در پژوهش حاضر، با استفاده از روشهای مختلف آماری رگرسیون، حداقل مربعات، ضمن محاسبه ضرائب مختلف از قبیل ضریب تعیین، ضریب همبستگی، درصد خطا و همچنین مقایسه ضرائب مربوط به سود (زیان) خالص و عملیاتی، نسبت به آزمون فرضیه ها اقدام و هر دو فرضیه فرعی مردود شناخته شد. لذا نتیجه می گیریم که پیش بینی قدرت سود آوری توسط سهامداران بر مبنای سود عملیاتی استوار می باشد و یا به عبارت دیگر سود (زیان) عملیاتی مبنای مناسبتری جهت پیش بینی قدرت سود آوری توسط سرمایهگذاران خواهد بود.

فصل اول

کلیات

مقدمه :

اطلاع از پیشرفتهای علمی و تازه های دانش ، راهگشای جوامع بشری بوده و از طریق مطالعه تحقیقات و تجربیات دیگران موجب جلوگیری از اتلاف وقت جهت تحقیقات و مطالعات تکراری می گردد ، لکن در این مسیر باید همواره متوجه این نکته بود که مبدا مطالعه نتایج تحقیقات دیگران ، چنان ما را دچار شیفتگی و از خود بیگانگی نماید که اساساً " روش تفکر خود را نیز از یاد برده و به جیره خوار صرف تحقیقات بیگانگان تبدیل شویم .

گسترش فعالیتهای اقتصادی و نیاز مبرم به اطلاعات دقیق از طریق سیستم های حسابداری ، ابداع روشها و راه حل های نوین حسابداری را می طلبد و ارائه اطلاعات مفید درباره واحدهای تجاری به استفاده کنندگان صورتهای مالی از قبیل : سرمایه گذاران، بستانکاران ، مدیران ، مراجع قانونی و ... نیز از اهداف اولیه حسابداری بشمار می رود ، از آنجائی که هدف اصلی تاسیس شرکتها و موسسات انتفاعی ، تحصیل سود است و با توجه به پیشرفت تکنولوژی و گسترش شرکتهای عظیم تولیدی و بازرگانی در سطح بین المللی و همچنین تاسیس و رونق روزافزون بازارهای بورس سهام ، یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد مدیریت واحدهای مختلف تجاری ، ارزش سهام شرکتها و تغییرات لحظه ای آن در سطح جهانی است . بدیهی است سرمایه گذاران (خریداران سهام) جهت خرید سهام ، قدرت سود آوری آتی شرکتهای مختلف را پیش بینی کرده و بر اساس نتایج بعمل آمده ، تصمیمات لازم را اتخاذ می نمایند ، آنچه مسلم است اینکه پیش بینی مزبور با استناد به یکی از مفاهیم متعدد سود توسط سرمایه گذاران امکان پذیر میباشد ، لذا با توجه به موارد فوق الذکر ، بر آن شدیم تا اهمیت مفاهیم سود در پیش بینی قدرت سود آوری را مورد تفحص و تحقیق قرار دهیم ، تا چه قبول افتد و چه در نظر آید .

موضوع تحقیق :

سرمایه گذاران (سهامداران) در خصوص خرید سهام ، نیاز به بررسی و پیش بینی ارزش سهام شرکتها در سالهای آتی دارند ، و بدیهی است که تعیین این ارزش ، منوط به پیش بینی قدرت سود آوری شرکتها در آینده میباشد . به قول یکی از اقتصاددانان معروف ، سرمایه " موجودی ثروت " در لحظه ای از زمان و سود " جریان منافع " در طول زمان می باشد ، سرمایه تجمع منافع آتی و سود بهره مندی از این منافع در طول دوره های مشخص است .

در بسیاری از واحدهای تجاری ، پیش بینی سود در پیش بینی قیمت بازار سهام با اهمیت تر از پیش بینی توزیع سود سهام در کوتاه مدت بوده و توزیع سود سهام در بلند مدت به سود انباشته و عوامل رشد مؤسسه بستگی دارد ، بنابراین پیش بینی سود آینده بوسیله بسیاری از سرمایه گذاران بعنوان عاملی تعیین کننده در پیش بینی توزیع سود سهام آتی بکار گرفته می شود و سود سهام مورد انتظار به نوبه خود نقش تعیین کننده ای در قیمت گذاری ارزش جاری سهام یا کل واحد تجاری دارد .

از طرف دیگر ، سود دارای مفاهیم متعددی از قبیل : سود حسابداری 1 ، سود عملیاتی 2 ، سود اقتصادی 3 و ... میباشد که در این تحقیق در پی آنیم که کدامیک از مفاهیم سود در پیش بینی قدرت سود آوری ، مورد استفاده سرمایه گذاران (سهامداران) قرار می گیرد .

1- ACCOUNTING INCOM

2- OPERATING INCOM

3- ECONOMIC INCOM

اهمیت موضوع :

با توجه به گسترش روزافزون بازارهای بورس اوراق بهادار در سطح بین المللی و همچنین تأسیس بازار بورس سهام در ایران و وسعت چشمگیر آن در سالهای اخیر و توجه عمیق سرمایه گذاران ، صاحبانظران و متخصصان به قیمت سهام شرکتهای مختلف در زمانهای متفاوت و در نهایت ارزیابی و مقایسه عملکرد مدیریت واحدهای تولیدی و تجاری نسبت به آن ، تفحص و تحقیق پیرامون اهمیت مفاهیم سود در پیش بینی قدرت سود آوری از اهمیت والایی برخوردار بوده که نتایج آن مورد استفاده شرکتهای سرمایه گذاری، بورس اوراق بهادار ، شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ، دانشجویان ، متخصصان و ... قرار خواهد گرفت .

فرضیه تحقیق :

استقرار و تبیین درست و گویای فرضیه ، آغاز راهی است که روش علمی نامگذاری شده است . فرضیه خود حاصل مطالعات و بررسی های دقیق دریافته های پیشینبانی است که مبانی نظری یک حوزه از علم را پی ریخته اند ، یکی از خصوصیات فرضیه ، توانایی یافتن پاسخی دوگانه از یک سوال است که به صورت فرضیه (H0) و فرضیه جایگزین (H1) بیان میشود . در فراگرد روش شناختی بایستی زمینه ها ، ابزارها ، محک ها و اصولی را تدارک دید که همواره پژوهشگر را در آزمون فرضیه آغازین مدد رساند ، به این منظور بایستی امکانات این آزمون را فراهم ساخت .

در پژوهش حاضر ، فرضیه اهم چنین انتخاب شده است .

" پیش بینی قدرت سودآوری توسط سهامداران، بر مبنای سود عملیاتی استوار نیست "

دامنه تحقیق :

برای رسیدن به بازیافت ملموس و قابل آزمون و تجزیه و تحلیل درست نتایج اقدام به تشکیل یک " عرصه تجربی " شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد که با توجه به فعالیت چشمگیر و افزایش حجم مبادلات بازار بورس اوراق بهادار از سالهای ۱۳۶۷ به بعد و همچنین دوران تعدیل اقتصادی در سالهای اخیر ، شرایط بهینه اقتضا می کرد که دامنه تحقیق از سال ۱۳۶۷ لغایت ۱۳۷۲ در نظر گرفته شود .

بدیهی است که با توجه به حجم وسیع دامنه تحقیق ، محدودیتها و موانعی را در مراحل مختلف تحقیق ، خصوصا " مرحله جمع آوری اطلاعات در پیش رو خواهیم داشت که بعضا " تحت عنوان محدودیتهای تحقیق ، پیش بینی می گردد .

محدودیتهای تحقیق :

با توجه به بیگانه بودن فرهنگ عمومی جامعه در خصوص انجام تحقیقات و گردآوری اطلاعات ، عوامل محدود کننده متعددی وجود دارد که بسته به اهمیت آنان ، به انجام عمل تحقیق و نتایج حاصل از آن تاثیر می گذارند .

یکی از این عوامل ، جمع آوری اطلاعات و آمار است که هر چند تا حد امکان از اطلاعات موجود در بورس اوراق بهادار تهران استفاده خواهد شد و لکن بدلیل نقص اطلاعات ارائه شده از طرف شرکتهای به بورس و یا فقدان آن ، تحقیق مورد بحث را متاثر خواهد ساخت . مشکل بعدی فقدان منابع فارسی و همچنین کمبود منابع خارجی در ارتباط با مباحث نظری و تئوریک موضوع این تحقیق بوده که البته اکثرا " مورد استفاده قرار گرفته است .

روش تحقیق :

اطلاعات گردآوری شده ، ارقام و مشخصاتی است که گر چه با خود معنای مجرد می آورند ، اما این معناها به مدد کیفیت هایی استغنا می یابند که این کیفیتها در قالب زبان آمار و احتمالات نمودار می شوند و به یافته های حاصل از عرصه تجربی بار اطلاعاتی گویا و معنی دارتری می بخشند .

عرصه تجربی خود بعنوان وسیله ای برای جمع آوری اطلاعات جهت سنجش گویا و با معنای فرضیه ها بکار می آید ، وظیفه این وسیله وقتی قابل ارزشیابی است که از طریق یافته های آن ، مدلهای آماری لازم جهت طبقه بندی ، تجزیه و تحلیل ، مقایسه و ارزیابی بکار گرفته شود ، به این ترتیب و در نهایت قادر می شویم ارزیابی مناسب از فرضیه ها انجام دهیم .

همانگونه که ذکر آن رفت ، محور اصلی پژوهش حاضر ، حول یک فرضیه اصلی می چرخد که نتایج آن در دامنه علم آمار و احتمالات با مدلهای آزمونگر که تجربه شده اند ، مورد آزمون قرار می گیرند .

فصل دوم

بررسی ادبیات تحقیق

تئوری سود :

سود یکی از متغیرترین مفاهیم در دنیای پیچیده تجارت است که شاید روزی فرا نرسد که بتوان از سود تعریفی ارائه نمود که مورد قبول همگان واقع شود، در میان تعاریف گوناگونی که تاکنون برای سود مطرح گردیده است، تعریف ذیل را میتوان بعنوان یکی از جامعترین آنان ارائه نمود :

" سود از تغییر در حقوق صاحبان سهام یا تغییر در خالص دارائیهای یک واحد تجاری طی یک دوره مالی ناشی می گردد، به بیان دقیقتر، سود برآیند کلیه تغییرات در حقوق صاحبان سرمایه طی یک دوره مالی، به استثنای تغییرات ناشی از سرمایه گذاری توسط صاحبان و توزیع منابع بین آنان می باشد " .

البته سود تحت مفاهیم مختلف ساختاری، تفسیری و رفتاری مطرح بوده که در فصل سوم به تفصیل مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت .

سود خالص :

سود خالص، مازاد درآمدهای تحقق یافته بر کلیه هزینه های واقع شده در یک دوره مالی معین است که بصورت معادله زیر نشان داده می شود :

هزینه ها - درآمدها = سود خالص

چنانچه مبلغ درآمدهای تحقق یافته بیشتر از هزینه های واقع شده باشد، نتیجه حاصله را سود خالص می نامند .

منظور از درآمدهای تحقق یافته، هزینه های واقع شده و مقایسه بین آنان، کاربرد اصل تطابق هزینه ها با درآمدها و همچنین استفاده از روش تعهدی در حسابداری مالی می باشد .